

Жіночі портрети

на тлі історії України

Видатна оперна співачка

Соломія Крушельницька

Оперна співачка світової слави Соломія Крушельницька посідає 10 місце у рейтингу найвідоміших жінок України. Співати з нею на одній сцені вважали за честь Енріко Карузо, Федір Шаляпін і інші оперні зірки першої величини.

Народилася Соломія Амвросіївна у 1872 році в селі Білявинці Тернопільської області. Походить із шляхетного, старовинного українського роду. Ще у дитинстві вивчила багато народних пісень.

Дочка священника, Соломія була заручена з богословом Зеноном Гутковським. Готувалися до весілля, але наречений вважав, що жінці не личить займатись музикою, її місце – на кухні.

Соломія просила батька розірвати заручини, і він поставився до дочки з розумінням. Привіз її до Львова на навчання до консерваторії. Ще будучи студенткою, вона дебютувала в опері «Фаворитка» Г. Доніцетті. Після закінчення Львівської консерваторії Соломія поїхала до Італії. Її голос захопив італійців силою звуку, дзвінкістю, соковитістю, віртуозною технікою, благородним тембром, ліризмом і драматизмом. 1895 року відбувся дебют Соломії на італійській сцені в опері Дж. Пуччіні «Манон Леско».

Критики високо оцінили її вокальні дані, відзначаючи «...бездоганно поставлений блискучий голос, напрочуд вірну емісію звуку, граничну відточеність співу». У другій половині 1890-х років розпочалися виступи Соломії Крушельницької на сценах світових театрів Польщі, Італії, Росії.

Майже щороку співачка виступала з концертами у містах України: Тернополі, Чернівцях, у Львові на сцені Міського театру, який тепер носить ім'я артистки. «Gazeta Lwowska» писала про виступ співачки: «Враження від гарного, дзвінкого і приємного голосу підсилюється на сцені витонченою манерою співу, досконалою артистичною грою, шляхетною поставою, сценічною зовнішністю і якоюсь особливою принадністю. Але вище цих якостей стоїть те, що співачка надзвичайно правдиво входить у настрій виконуваної ролі».

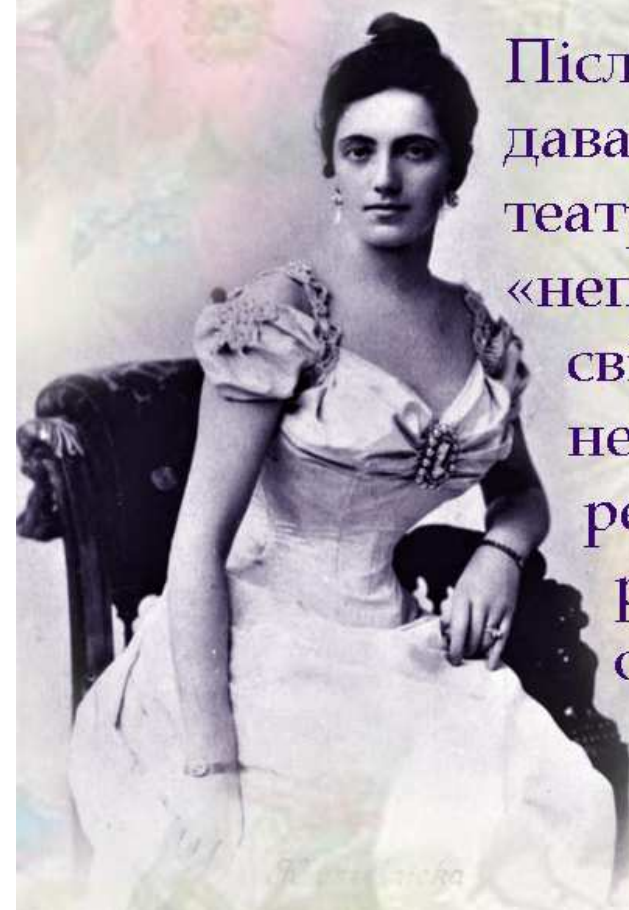
1904 року в міланському театрі «Ла Скала» відбулася прем'єра нової опери Джакомо Пуччіні «Мадам Батерфляй».

Глядачі оперу освистали, і тоді друзі порадили маестро запросити на головну партію Соломію Крушельницьку. Через три місяці прем'єра оновленої «Мадам Батерфляй» стала справжнім тріумфом. Зворушений Пуччіні подарував Крушельницькій свій портрет із написом: «Найпрекраснішій і найчарівнішій Батерфляй».

Після кожної прем'єри критики давали оперній співачці новий театральний псевдонім. Її називали «неперевершена Аїда», «єдина у світі Джоконда». Крушельницька не мала обмежень у виборі репертуару: вона володіла неперевершеним сопрано у три октави, могла співати на восьми мовах. Контракти на виступи надходили з нью-йоркської «Метрополітен опера»,

лондонського «Ковент-Гардена», а в італійській «Ла Скалі» її приймали, як свою. Там досі висить її портрет. Запрошення української співачки практично 100-відсотково гарантувало аншлаґ. Відомий випадок, коли після виступу її 17 разів запрошували на біс.

Надзвичайно вимоглива до себе,
Соломія Крушельницька дотримувалась суворих правил: строгий розклад, щоденні репетиції, поміркована їжа. У день виступу, шануючи голос, співачка ні з ким не розмовляла. У театр вона приїздила за 2 години до вистави й сама себе гримувала. Ані натяку на гординю або марнославство.

Соломія була чи не першою артисткою, яка не шукала покровителів, а розраховувала тільки на власні сили.

«Мільйонери пропонували мені – з умовою, коли вийду за них заміж, – збудувати окрему оперу, виключно для мене, або радили забувати про свою тяжку професію і обрати собі спосіб життя до вподоби в якій завгодно частині світу: на горах Тибету або на золотистому морському піску...»

Крушельницька відхиляла всі пропозиції руки й серця. Вона не стала коханкою Федора Шаляпіна. Не прийняла залицянь Василя Стефаника. Упадала не вона, а за нею. Обереігаючи свою самостійність, вона навіть навчилася керувати автомобілем і впевнено їздила вулицями Мілану.

Співачка мала австрійське та італійське громадянство, але ніколи не забувала про своє походження. На гастролі брала томик «Кобзаря», вела листування з Миколою Лисенком, Іваном Франком, Михайлом Павликом (який постійно надсилав їй книги), Володимиром Гнатюком, Остапом Нижанківським. Завжди працювала над особистісним розвитком, вивчала іноземні мови, багато читала.

Італійський адвокат Чезаре Річчоні сподобався Соломії, бо тримався з повагою, без жодної нотки покровительства. Він не висував умов і не встановлював обмежень, був людиною великої ерудиції, палким любителем музики. Соломія не думала легковажити з таким важливим рішенням, як шлюб, вони зустрічалися майже чотири роки.

Побралася пара 1910 року в одній із церков Буенос-Айреса. Подружжя оселилося у невеличкому іта-

лійському містечку Віареджо, мером якого двічі обирався Річчоні. Вілла, розташована на березі моря, називалася «Саломе» і перетворилася у справжній мистецький салон.

Після Першої світової війни Крушельницька покинула оперну сцену і вирішила присвятити себе камерно-концертній діяльності. У 20-х роках вона працювала над своєю сольною програмою, яка складалася з музичних творів різних епох і народів. Кожен твір співачка виконувала мовою оригіналу.

У концертному репертуарі Крушельницької значне місце посідали твори українських композиторів: Миколи Лисенка, Михайла Гайворонського, Станіслава Людкевича. До програми співачка завжди включала українські народні пісні.. У 1928 році вона здійснила велику концертну подорож містами Галичини.

У 1938 році помирає чоловік Соломії Крушельницької. Це була велика втрата для співачки, яка не раз стверджувала, що Чезаре був єдиним коханим чоловіком у її житті. Дітей у подружжя не було. Аби якось пережити втрату, Соломія їде в Галичину до рідних. Разом з родиною сестри вона відпочивала у карпатському селі, де її й застала війна.

Після повернення до Львова на неї чекала прикра звістка – радянська влада націоналізувала її будинок (який співачка придбала у 1903 р.), залишивши родині лише одне помешкання.

У 1944 р. дирекція Львівської консерваторії запросила Крушельницьку до кафедри сольного співу.

Незважаючи на вік, вона щороку давала концерти. Однією з умов продовження її праці у консерваторії було прийняття радянського громадянства, яке їй надали у 1948 році. Тоді ж їй відмовили на прохання поїхати до Італії, де у Віареджо співачка залишила віллу і все своє майно.

Звання професора Крушельницька отримала у жовтні 1952 року, за місяць до смерті. Її останній концерт відбувся у Львівській філармонії. Соломія

Крушельницька вийшла на сцену вже з паличкою, аби востаннє зачарувати своїм голосом. Співачці було 77 років...

Підготовлено науково-методичним відділом
НТБ КНУТД